

Cuprins

PREZENTARE	5
INTRODUCERE	7
I. COMPARAȚII ISTORICE	11
Teorii raționaliste cu privire la originea monahismului (11). Monahismul indian prebudist (12). Monahismul budist (13). Ascetismul în tradiția greacă (14). Teme monahale în Vechiul Testament (16). Esenienii (17). Iudaismul postbiblic (18). Islamul (19). Origen — precursor al monahismului creștin (20).	
II. MONAHII, OAMENI AI LUI DUMNEZEU	23
Antonie — om al lui Dumnezeu (23). Viața monahală — substituție a martiriului (24). Înnoirea naturii umane (26). În acord cu principiile (27). Adevărata filozofie (27). Viața unificată (<i>monotropos</i>) (29). Viața pacificată (30). Odihna — <i>anapausis</i> (31). Neîngrijorarea — <i>amerimnia</i> (32). Liniștirea — <i>hēsychia</i> (33). Mijlocul prin excelență de dobândire a păcii: rugăciunea (34). Mântuirea sufletului (34). Al doilea Botez (37). Spiritualitate monahală — spiritualitate creștină (38). Desăvârșirea eshatologică (39). Viața îngerească (41).	
III. SFATURILE EVANGHELICE	47
A. Chemarea/vocația personală și voturile	47
Păzirea tuturor poruncilor (47). Poruncile — sfaturile (49). Ioan Hrisostom (50). Ioan Cassian (53). Ioan	

Damaschinul (53). Chestiunea chemării/vocației personale (54). Modulile chemării (55). Obiectul chemării (55). Libertatea lui Dumnezeu (56). Răspunsul omului (57). Căutarea chemării proprii (58). Putem educa pe cineva în vederea unei vocații monahale? (59). Consacrarea monahală după Dionisie Areopagitul (60). Făgăduința monahală în cult (60). Originea veșmântului monahal (61). Sensul veșmântului monahal (62). Viața monahală în lume (64).

B. Fecioria 66

Fecioria în afara creștinismului (66). În Biblie (67). Părinții Bisericii (69). Temeiurile dogmatice ale fecioriei — Origen (70). Feciorie și contemplare (71). Nunta duhovnicească (72). Fecioria — întoarcerea la viața naturală (72). Ieșire din trup și din simțuri? (74). Fecioria — triumf asupra sexualității? (75). Căsătoria și fecioria în gândirea sfântului Ioan Hrisostom (77). Sensul iubirii sexuale la V. Soloviev (78). Aspectele ascetice (79). Văduvia (80). Celibatul clerului (81).

C. Ascultarea 82

Elogiile ascultării, împlinire a tuturor poruncilor (82). Ascultarea care pune probleme (83). Biblia (83). Ascultarea credinței (85). Semnificația ascultării oarbe (85). Martiriul ascultării (86). Diferite tipuri de ascultare (87). Glasul lui Dumnezeu în Providența Lui (88). Ascultarea față de părintele duhovnicesc (89). Necesitatea descoperirii gândurilor — *exagoreusis* (91). Cui să descoperim gândurile? (92). Ce anume trebuie descoperit? (92). Cât de des? (92). Ascultarea față de sfânta Scriptură (93). Tradiția Părinților (95). Marele apărător al tradiției: Teodor Studitul (97). Ascultarea față de egumenul mănăstirii (98). Dificultățile poziției unui întâi-stătător (99). Caracteristicile întâi-stătătorului (101). Ascultarea față de Regula mănăstirii (103). Glasul lui Dumnezeu în inimă (105). Ascultarea față de ierarhia bisericească (106). Obstacolul principal în calea ascultării: voința proprie (107). Îndreptarea frățască; pedepsele monahale — epitimiile (109).

D. Sărăcia	112
Sărăcia în Biblie (112). Sărăcia în Biserica veche (113). Sărăcia în primul monahism: la pustnici (114). Monahismul de obște pahomian (115). În viața de obște a monahismului vasilian (115). La sirieni și palestinieni (116). Hotărârile canonice (117). Problema bogățiilor mănăstirilor (117). Discuția din Rusia în secolele XV și XVI (118). Funcția socială a mănăstirii (119). Diversitatea argumentelor în favoarea sărăciei (120). Conflictul între cele două tendințe principale (122).	
IV. VIAȚA ASCETICĂ	125
A. Principiile	125
Viață de pocăință (125). Făptuirea (127). Făptuirea monahală e „ascetică” (128). Cuvântul „asceză” (130). Înfrânarea (131). Tăgăduirea trupului (132). Tăgăduirea sufletului (133). Curățire — <i>katharsis</i> (134). Renunțare, despuiere (136). Mortificare, participare la crucea lui Hristos (137). Lupta duhovnicească (137). Lupta împotriva demonilor văzduhului (139). Lupta împotriva gândurilor rele (140). Lupta împotriva patimilor (141).	
B. Practici ascetice	143
Formele ascezei monahale (143). Privegherile nocturne: somnul (144). Postirea (145). Formele postirii (146). Tăcerea: elogii și exemple (147). Darul cuvântului (148). Tăcerea ascultării (149). Tăcerea „ascetică” (150). Cuvintele „nefolositoare” (151). Comunicarea fără cuvinte (152). Tăcerea lăuntrică (153). Tăcerea mistică (154). Tăcerile vinovate (154).	
C. Fuga de lume	155
Fuga de lume (155). Semnificația termenului „lume” în Biblie (156). Termenul tipic: ieșirea (156). Fuga de lume afectivă și efectivă (158). Fuga de lume în „Viața lui Antonie” (159). Renunțarea la familie (160). Fuga de lume la Vasile cel Mare (161). Fuga de lume isihastă (163). Diverse aspecte ale fugii de lume (163). Opoziția lume văzută — lume nevăzută (164). Viața publică — viața singuratică (165). Opoziția „părerile	

lumii — viață în adevăr” (165). Opoziția „patimi — nepătimire” (166). Uitarea de Dumnezeu — contempla- rea, adevărata gnoză (166). Întoarcerea în lume? (166).	
V. RUGĂCIUNEA	169
Porunca apostolului: „Rugați-vă neîncetat” (<i>1 Tes 5</i> , 17) (169). Psalmii (171). Liturghia (173). <i>Lectio divina</i> (175). Biblia (176). Căutarea sensului duhovnicesc (178). Meditarea (179). Biografiile duhovnicești (180). Omi- liile Părinților (182). Contemplarea (183). Trebuie iden- tificată desăvârșirea cu contemplarea? (185). Euharis- tia (186). Taina Spovedaniei și a Maslului (186).	
VI. LUCRUL MONAHILOR	189
A. Munca	189
Discuția despre excelența „vieții contemplative” în Antichitate (189). În Biblie (190). În primele comuni- tăți creștine (191). Munca monahilor (191). „Lucrurile lui Dumnezeu” în spiritualitatea vasiliană (193). Teo- logia muncii la Ioan Hrisostom și Părinții antiohieni (194). Teodor Studitul: munca — criteriu al sânguinței (196). Opera culturală a mănăstirilor (196). Renunța- rea la înțelepciunea din afară (198). Atitudinea mona- hilor față de studiile teologice (199). Sfântul Vasile — evoluția gândirii sale (200). Bibliotecile mănăstirilor (202). Școlile în mănăstiri (202).	
B. Apostolatul monahilor	204
Atitudinea fundamentală (204). Rolul monahilor din secolul IV în evanghelizarea popoarelor (206). Mona- hii și unitatea creștinilor (206). Rolul sfântului Ioan Hrisostom (207). Dinamismul evoluției personale (209). Preoția monahilor (210). Monahii episcopi (212). „Var- tapeții” armeni (214). Apostolatul social al mănăsti- rilor (214).	
VII. FORMELE VIEȚII MONAHALE	217
A. Singurătatea	217
Formele fundamentale ale vieții monahale (217). O pro- blemă antropologică și cheștiunea biblică a singurătă-	

ții (218). În monahismul creștin (220). „Trebuie să mă retrag în mine însumi” (Seneca) (220). Singurătatea ca o curățire (221). Meditarea la moarte (222). Lupta împotriva demonilor și curățirea cosmosului (222). Întoarcerea în rai și viețuirea cu îngerii (223). „Golul” prielnic rugăciunii tainice (223). Comuniunea spirituală cu ceilalți (223). Apostolatul (223). Singurătatea interioară (224). Riscurile acestei vieți (224). Chemarea la viața singuratică (225). Critica sfântului Vasile la adresa anahoreților (226).	
B. Viața de obște sau chinovială	227
În istoria Bisericii răsăritene (227). Diferitele semnificații ale cuvântului „chinovie”, viață de obște (228). Ucenicii sfântului Pahomie (229). Vasile cel Mare — mare legiuitor al vieții de obște (230). Viața împreună cu „frați de un gând” (231). Necesitatea unei reguli comune (232). Necesitatea unui întâi-stătător unic (234). Stabilitatea locului (235). Avantajele duhovnicești ale vieții de obște (236).	
C. Formele de viață singuratică și formele intermediare	237
Anahoreții (237). Boskoi (237). Dendriții (238). Chilia (238). Zăvorâții (238). Stâlpnicii (239). <i>Xeniteia, xenia, strannicestvo</i> (240). Schiturile (242). Lavrele (242). Idioritmia (242).	
D. Comparație între cele două viețuiri	243
Superioritatea viețuirii chinoviale (243). Superioritatea viețuirii eremitice (245). Egalitatea celor două viețuiri? (247). Cuvintele avvei Ioan citate de Ioan Cassian cu privire la scopul chinovitului și eremitului (248).	
CONCLUZIE	251
Abrevieri	257
Bibliografie	261
CAPITOLUL I. Monahism (în general) (261). Ascetismul grec (263). Ascetismul budist (264). Comparații istorice (265). Esenienii (266). Istoria monahismului creștin (266). Islam (267). Iudaismul postbiblic (268).	

Temele monahale în Vechiul Testament (268) / CAPITOLUL II. Eshatologism (269). Isihasm (269). Oamenii lui Dumnezeu (270). Martirul (270). *Monotropos* (271) / CAPITOLUL III. Antonie (271). Consacrare (272). Ascultare (272). Ascultarea de părintele duhovnicesc (273). Sărăcia (274). Porunci-sfaturi (274). Haina monahală (275). Fecioria în afara creștinismului (275). Fecioria (276). Vocația (277). Voturile (278) / CAPITOLUL IV. Ascetismul (278). Practicile ascetice (281). Nebunii pentru Hristos (281). Privegheri (282). Dendriți (282). Stiliți (282). Tăcere (282). Posturile (282). *Xeniteia* (283). Lupta (284). Fuga de lume (284). Pocăința (285) / CAPITOLUL V. Meditarea (286). Rugăciunea (286). Rugăciune/Biblie (287), Rugăciune/contemplare (288). Rugăciune/*Lectio divina* (289). Rugăciune/Liturghie (289). Rugăciunea neîncetată (290). Rugăciune/psalmi (291). Rugăciune/sfintele Taine (291). Spovedanie-pocăință (291). Viețile sfinților (292) / CAPITOLUL VI. Apostolat (293). Biblioteci (294). Cultură (294). Școli monahale (295). Preoție (295). Muncă (296) / CAPITOLUL VII. Chilia (297). Chinovialism (297). Chinovialismul vasilian (298). Chinovialismul pahomian (299). Zăvorâții (300). Regula (300). Formele vieții singuratică (301). Singurătatea (301). Stabilitatea locului (302).